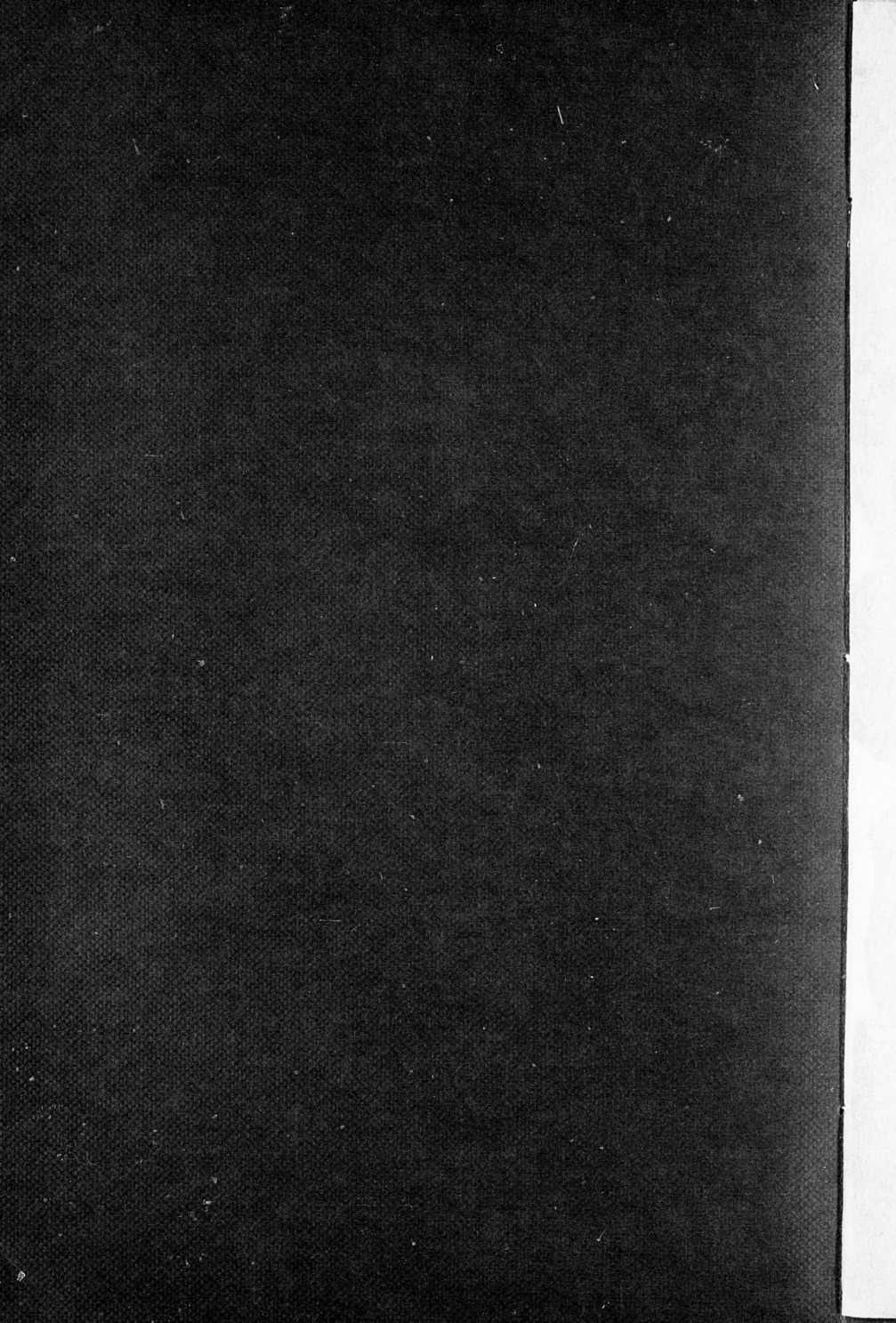

100 A9¹²

100. A. 710 - 120
J

EENIGE NOODEN

VAN DEN

AMBACHTSSTAND.

EEN WOORD AAN ALLEN, DIE 'T WEL MEENEN

MET

LAND EN VOLK

EN

VOLKSWELVAART.

GOES,
G. M. KLEMKERK.
1889.

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2449 432 4

18097 16

EENIGE NOODEN

VAN DEN

AMBACHTSSTAND.

EEN WOORD AAN ALLEN, DIE 'T WEL MEENEN

MET

LAND EN VOLK

EN

VOLKSWELVAART.

GOES,
G. M. KLEMKER.
1889.

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

AMERICAN

Den Lezer Heil!

Meer dan eene halve eeuw geleden gordden sommige hooggeplaatste personen zich aan, in Nederland handwerksnijverheid te bevorderen: door te wijzen op de leemten in 't onderwijs voor den handwerksstand, door te openen of te steunen avondteekenscholen, die sedert de opheffing der gilden meer en meer noodzakelijk werden, door te bevorderen de opening van Technische Afdelingen bij of naast de teekenscholen, opdat de aankomende ambachtsman niet onkundig bleef met wetenschappen, die voor eene goede beoefening van zijn ambacht niet kunnen worden ontbeerd.

Men was doordrongen van de behoefte aan eenig wetenschappelijk onderwijs voor den handwerksstand, men gevoelde, dat in die richting verbetering van de handwerksnijverheid, vermeerdering van volkswelvaart moest worden gezocht.

Toen in Mei 1863 de wet op 't M. O. tot stand kwam, was veler verwachting, dat in Nederland een nog beter tijdperk zou aanbreken; meer eenheid in 't onderwijs zou 't gevolg zijn, over betere hulpmiddelen zou kunnen worden beschikt.

De ervaring der voorgaande 25 jaren zou nuttig werken en niet enkele bevoorrechte plaatsen, maar over geheel Nederland zou gelegenheid ontstaan, goed onderwijs te genieten om met nog beter gevolg een ambacht te beoefenen.

Weinigen van hen, die zoo vol hoop waren, zullen hebben vermoed, dat na nogmaals 25 jaren, zoo weinig vordering op

het gebied van onderwijs voor den Nederlandschen ambachtsman zou zijn gemaakt.

In alle gemeenten boven de 10000 zielen zouden scholen verrijzen, om de breede schaar van aankomende Nederlandsche ambachtslieden en landbouwers gelegenheid te geven meer kennis op te doen, dan de volksschool gaf.

Ruim 30 gemeenten zouden scholen bekomen, die beloofden van grooten invloed te zullen zijn op de algemeene kennis van een groot getal onzer landgenooten.

Binnen 6 jaren na 't vaststellen der wet moesten die scholen worden geopend.

Zeer ten onrechte schrijft men thans het openen van slechts een 5-tal burgerdagscholen toe aan weinige behoefte.

Meer juist schijnt het, dat men elkander napraat, om eigen weerzin jegens de wet van Thorbecke, die aan lagere klassen meer algemeene kennis zou bezorgen, te verbergen.

Te Rotterdam, in de tweede stad des Rijks, heeft men de opening eener burgerdagschool voorkomen, door te openen eene Ambachtsdagschool, uit ter aard bestemd voor een klein gedeelte ambachtslieden, waarvoor de wetgever de burgerdagscholen bestemde.

De burgerdagschool te Arnhem is opgeheven en de gelden zijn gebruikt voor de aldaar geopende Ambachtsdagschool; evenzoo is de school te Amsterdam vervormd tot eene Ambachtschool voor zoons van bazen.

De burgerdagscholen te Utrecht, 's Hage en Groningen zijn vervormd tot Hoogere burgerscholen met 3jarigen cursus.

Leeuwarden's burgerdagschool heeft stand gehouden.

Er behoort thans vrij wat brutaliteit toe te beweren, dat de burgerdagscholen, op grond der sluiting van een 4-tal en het

niet openen van een 25-tal, ten onrechte bij de wet zijn geregeld en als onnut dienen te worden geschrapt.

Een groot bezwaar, tegen het openen van burgerdagscholen, zal zeer zeker veroorzaakt zijn door de dubbeltjeskwestie.

Het budget der gemeenten boven de 1000 zielen, zou met eenige duizenden guldens worden bezwaard en niet de meerdere of mindere behoefte aan burgerschool-onderwijs, maar de geldkwestie is het, die groot gewicht in de schaal legde en nog heden ten dage legt.

Wat baten wetten ten behoeve van eene, over 't algemeen min-gegoede volksklasse, wanneer eene wet als die op 't M. O. gedeeltelijk blijft rusten, om de dubbeltjes.

Men paait zich en sleurt anderen mede, zoekt in de debatten tijdens het vaststellen der wet argumenten omtrent de deugdelijke wijze waarop de gelden zullen worden besteed.

Heeft een ambachtsman zulk, naar men meent, veelomvattend onderwijs wel noodig? Zal meerdere algemeene kennis de ontevredenheid niet in de hand werken?

De oogen te openen, de behoeften te leeren kennen, daartoe gevoelt men zich niet opgewekt.

Dat met ruime beurs gezorgd is, en nog steeds gezorgd wordt voor gemeentelijke inrichtingen wier onderwijs ten goede komt aan meer gegoeden, dat daardoor niet de billijke weg jegens mingevoeden wordt bewandeld, dat gebrek aan kennis bij een groot deel des volks schromelijke achteruitgang der volkswelvaart moet ten gevolge hebben, vooral wanneer naburige volken geleidelijk vooruitgaan in kennis, zulks wordt over 't hoofd gezien.

Onbekendheid met de behoeften van aankomende ambachtssliden en zucht tot bezuiniging in de gemeentelijke uitgaven zijn twee

voornamen oorzaken, die kwaad hebben gedaan en heden nog veel kwaad doen aan de goede bedoelingen van den wetgever in zake het onderwijs aan ambachtslieden en landbouwers.

De behoeften worden niet begrepen.

Zelve er niet mede bekend, laten sommige regeeringsleden zich voorlichten, door timmer- of metselaarsbazen, loodgieter, huis-schilder, slotenmaker, goud- en zilverwerker, enz. omtrent de behoefte aan onderwijs voor ambachtslieden. Tien tegen een wordt er geadviseerd, dat er bekwame bazen genoeg zijn, maar dat het mangelt aan bekwame werklieden.

Aan werklieden meer en beter onderwijs te geven dan men zelf heeft genoten, zulks strijdt zoodanig met geheel het wezen van een ambachtbaas, dat daaraan zelfs niet wordt gedacht.

Totaal wordt vergeten dat men veeltijds zelf gewoon werkmansman is geweest; dat buitengewone gelegenheid eenige meer dan gewone kennis heeft aangebracht.

Men late daarom het informeren bij werkbazen en fabrikanten na, en zie rond naar de ambachtsgeschriften.

In Nederland bestaat sedert eenige jaren het Weekblad: de Ambachtsman, in zeer bevattelijken trant geschreven; men vrag eens aan de werkbazen van bouwambachten, in hoeverre zij dat weekblad verstaan, en men zal vermeld staan over de weinige kennis onzer ambachtsbazen; men ga eens letten op leestafels van den ambachtsman en zal zien dat soortgelijke geschriften als de ambachtsman ongelezen ter zijde worden gelegd.

Grooter bewijs voor de achterlijkheid van den Nederlandschen ambachtsman is dan ook door schrijver dezes niet opgemerkt.

Een eerste eisch voor een ambachtsman mag toch wel zijn te kunnen verstaan, te kunnen lezen, zijne ambachtsgeschriften.

Van een ambachtsman kan, als ambachtsman, werkende om

den broode, noode gevorderd worden, dat hij in de bres springt voor zijne jongere ambtsbroeders, zijne aanstaande concurrenten; aan zeer bijzondere omstandigheden hebben dan ook deze regelen hun ontstaan te danken.

De oogen van onze bestuurders te openen voor de nooden van aankomende ambachtslieden is het doel, 't welk schrijver dezes zich voorstelt.

Welke zijn dan die nooden!?

Op deze vraag wordt een vrij juist antwoord verkregen, wanneer wordt nagegaan, wat een aankomend ambachtspatroon tegenwoordig moet kennen om de concurrentie met zijne vakgenooten zoo binnen- als buitenlands te kunnen weerstaan.

Ten spijt van andersdenkenden mag worden aangenomen, dat een aankomend ambachtsman werkt en leert om patroon te worden ongeveer evenals een aankomend onderwijzer zich toelegt om hoofd te worden eener school.

Menigeen bereikt zijn doel niet, doch moet in lageren rang, 't zij als ambachtsonderbaas, 't zij als ambachtsofzichter, meesterknecht, of gewoon werkman den strijd des levens strijden.

Enkelen gaan hooger.

Zeer onjuist is het, te gelooven, dat men tot gewoon werkman leert.

Raadpleegt men de ambachtsgeschriften, dan leeren deze als behoeften van alle aankomende ambachtslieden van den tegenwoordigen tijd en die der toekomst zooveel te meer, kennen:

- 1°. Kennis van en eenige bedrevenheid in 't gebruik der Nederlandsche taal.
- 2°. Eenige kennis van 't Fransch en 't Duitsch, om uit die talen in eigen taal te kunnen overzetten.
- 3°. Eenige algemeene aardrijkskundige kennis.

- 4°. Overzicht van de geschiedenis der beschaving.
- 5°. Eenige kennis van natuur- en scheikunde en voor zich als mensch van natuurlijke historie.
- 6°. Eenige kennis van meetkunde en rekenkunde.
- 7°. Eenige kennis van staathuishoudkunde.
- 8°. Kennis van teekenen.

Alle welke kennis in staat stelt, vakkennis naar behoefte van het ambacht aan te vullen uit de ambachtsgeschriften om naar eigen lust zich verder of minder ver in 't gekozen ambacht te bekwamen.

Wanneer met deze behoeften wordt vergeleken art. 13 der wet op M. O. dan staat men verbaasd over de overeenstemming tusschen wet en behoefte, en zonneklaar blijkt het, dat niet de wet regelende het onderwijs voor ambachtsscholen in Nederland, maar de wijze, waarop de wet is uitgevoerd, den bloei der scholen heeft weerhouden.

Men heeft blijkbaar de goede bedoelingen van den wetgever niet begrepen.

Hier heeft men den omvang van 't onderwijs te klein genomen, daar te groot, in beide gevallen de ambachtsscholen van zich vervreemd.

Omtrent den omvang van het onderwijs mag worden aangenomen, dat een ambachtsman of landbouwer niet meer ter school gaat, wanneer hij de voor zijn ambacht of bedrijf geschreven boeken kan verstaan, en de noodige teekenkunstige vaardigheid heeft verkregen. Omgekeerd mag men stellen, dat hij de school zoolang behoort te bezoeken, totdat aan dien eisch is voldaan.

Hoe lange leertijd noodig is, kan worden nagegaan uit de ervaring met de burgerdagscholen en burgeravondscholen, of dergelijke inrichtingen opgedaan.

Een leertijd van 2, hoogstens 3 jaren voor eene burgerdag-

school, sluitende direct aan de volksschool, verdient aanbeveling ; men kan dan vrij voldoende behandelen de litterarische vakken, in eenvoudigen trant opgevat, en wiskunde, natuurwetenschappen en teekenen, naar behoefte, aan eene avondschool voortzetten.

Een voortgezette leertijd aan eene avondschool van hoogstens 4 winterhalfjaren is voor de meeste ambachten veelal voldoende.

Voor ambachten, wier behoeften aan teekenen zich verder uitstrekken, heeft men de teekenscholen.

Aanbeveling verdient, diploma's wegens het voldoende volgen der lessen uit te reiken, dewijl die papierkens velen van dienst zijn en dus worden gewaardeerd bij het zoeken naar werk.

Tot zoover de nooden in zake de schoolregeling.

Door den heer PLASSCHAERT te Delft is als lid der commissie voor acte-examens voor het teekenen M. O. in 1888, eene brochure geschreven, bij den uitgever dezes verschenen, waarin gewezen wordt op de gebreken, welke bij het teekenonderwijs voorkomen, om daardoor klem bij te zetten aan ZEd. betoogingen, in den boezem der commissie gedaan.

Vóór het onderwerp van den heer PLASSCHAERT in deze regelen wordt besproken, diene 't volgende tot toelichting.

Toen in 1863, aan de aankomende ambachtsonderwijzers de verplichting werd opgelegd, volgens de wet op M. O. examens te doen, poogden velen de vereischte bekwaamheid voor het teekenen te verkrijgen.

De aankomende bouwkundigen moesten meer dan voorheen aan handteekenen doen ; schilders en beeldhouwers werden gedwongen, eenige kennis van teekenen, gelijk de bouwkundigen doen, aan te leeren.

De eenzijdig gevormde teekendocenten zouden verdwijnen.

De onmogelijkheid echter, om in handteekenen en in bouwkundig teekenen aan de eischen te beantwoorden, heeft in 1868 geleid tot de splitsing van de teekenacte in één voor handteekenen en in één voor 't rechtlijnig teekenen, gelijk de algemeene term voor bouwkundig en werktuigkundig teekenen in de wet op M. O. wordt genoemd.

Door deze splitsing verkregen beide vakken beter gelegenheid tot hun recht te komen.

Leemten in de middelen om zich voor te bereiden tot teekenleeraar, hebben in 1881 doen ontstaan, de Rijks-normaalschool voor teekenonderwijzers te Amsterdam.

Door stichting dier school heeft de regeering het roer in handen gekregen.

De leerlingen der normaalschool zullen dienen als modellen voor hen, die zich voor de acte M1 of M2 op andere wijze wenschen te bekwamen, waartoe sommige, over 't geheele land verspreide teekenscholen gelegenheid aanbieden.

Het is echter gemakkelijker geweest te beweren, dat de opleiding elders niet deugde, dan eene modelschool te scheppen, die mannen kweekt, welke als toonbeelden van bekwame docenten voor ambachtslieden kunnen gelden.

Men heeft met de inrichting der Normalschool gedwaald en dwaalt nog. Terecht wordt daarop door den heer PLASSCHAERT gewezen en ZEds. gevoelen door de meesten zijner collega's, die onafhankelijk genoeg zijn om hun gevoelen te durven zeggen, gedeeld.

Voorheen was de teekenonderwijzer aan de school voor ambachtslieden een ambachtsman. Schilders en beeldhouwers waren handteekenaars, bouwkundigen docenten voor onderwijs, hetwelk thans den naam draagt van rechtlijnig teekenen.

Wegens de velerlei leermiddelen, welke Amsterdam aanbiedt verdient eene opleiding aan de Normaalschool aanbeveling.

Tot toelating voor de eerste klasse wordt slechts vereischt, eenige bedrevenheid in het handteekenen, in 't gebruik der Ned. taal, in de reken- en vlakke-meetkunde.

Van bedrevenheid in eenig ambacht, van eenige ambachtservaring, gelijk vroeger ambachtsonderwijzers bezaten, is geen sprake.

Zelfs de kennis van eenig Duitsch of Fransch, van eenige algemeene geschiedenis of aardrijkskunde noodig, om de lessen in bouwstijlen te kunnen volgen, is geen eisch der toelating.

Wel schijnt er bij het samenstellen der normaalschool gedacht te zijn aan eenige algemeene ontwikkeling, getuige de bepaling, dat leerlingen gediplomeerd door burgerdagscholen, eenige vrijstelling zullen genieten.

Het verbreken van 't verband met eenig ambacht, is thans de groote grief en oorzaak, dat jongelui buiten het handwerk der teekentafel, een broêrtje dood krijgen aan handenarbeid.

Men legt zich er op toe, teekenmeester te spelen, gelijk duidelijk blijkt uit de zucht om eene acte handteekenen te behalen, dienstig om te geven lager handteekenonderwijs.

Niet een ambacht beoefenen en teekenonderwijs geven, is het doel van veler studie, maar het streven om buiten het ambacht om een baantje te bekomen. Dit nu moet leiden tot verbastering van het teekenonderwijs, tot scheiding van ambacht en ambachtsonderwijs, en dient daarom door allen die volkswelvaart wenschen bevorderen, te worden bestreden.

Nu is het ontbreken van ambachtskennis en ambachtservaring bij teekenleeraren aan Hoogere Burgerscholen nog niet zoo erg, ofschoon ook aldaar niet te versmaden, maar zeer zwaar moet

het ontbreken dier kennis en ervaring wegen aan scholen voor aankomende ambachtslieden, en dubbel zwaar, wanneer aan de bezitters der acte M2. wordt opgedragen, ambachtsonderwijs.

Van daar dan ook 't verschijnsel dat men opent ambachtsscholen en teekenscholen, buiten de wet op M. O., om docenten te kunnen benoemen, die ambachten beoefenen, zonder juist teekenleeraar te zijn.

Men heeft aldaar liever een ambachtsman met eenige teekenkunstige kennis, dan een teekenleeraar zonder ambachtservaring.

Hierdoor worden de goede bedoelingen van den wetgever geheel genegeerd, in plaats van een ontwikkelenden ambachtsstand zal men, zoo voortgaande, al lager en lager dalen.

De normaalschool voor teekenonderwijzers te Amsterdam, ziet geen bezwaar in dezen toestand; de examen-commissie door die school of op advies dier school benoemd evenmin, en zoo gaat het roer in plaats van in eene richting te sturen, die tot vermeerdering van volkswelvaart zou leiden, eene richting aanwijzen die den nekslag moet geven aan de Nederlandsche handwerksnijverheid.

Men gelooft, misschien ter goeder trouw, dat het ijverig bestudeeren van boek- en plaatwerken voldoende kennis geeft van timmerwerken, ijzerconstructiën en machinedeelen, om te geven ambachtsonderwijs. Maar snapt niet, dat de docent zal staan beneden den ambachtsman, die gelijken ijver in 't bestudeeren zijner vakgeschriften toont.

Dat scheepsbouwkundig teekenen ook bouwkundig teekenen is, schijnt velen te ontgaan, evenals het teekenen van een rijtuigmaker en koperslager met hunne platte gronden, opstanden, doorsneden en uitslagen.

Hoe vreemd ook, de normaalschool en met haar de examen-commissiën, begrijpen niet, dat teekenen gelijk de bouwkundigen doen en daarom eigenaardig bouwkundig teekenen genoemd, is rechtlijnig teekenen in verband en toepassing met het ambacht van den leerling.

De vroegere inspecteur van M. O. DR. STARING, antwoordde dan ook zeer juist op de vraag van een rechtlijnig teekenleeraar, wien men de bevoegdheid tot het geven van bouwkundig teekenen betwistte, dat de wet op M. O. niet kent bouwkundig teekenen, alleen rechtlijnig teekenen, welk teekenen aan alle ambachten, niet alleen aan de bouwkundigen, moet ten goede komen.

Wil men de leerlingen zooveel mogelijk leergeld en tijdverlies besparen, men herzie de tegenwoordige leerwijze, en zie uit naar eene zoodanige, die de leerlingen doet verstaan hunne ambachtsgeschriften welke tegenwoordig voor enkele centen zelfs in den boekhandel of op stalletjes voorkomen.

Men zal, zoo men zulks wil, op die wijze meer kennis doen vergaren, meer nut stichten, dan thans mogelijk is.

Nogmaals zij er op gedrukt, dat de aankomende ambachtsman ter school gaat om te leeren zijne handboeken te verstaan, niet om papier op deze of die wijze te beteekenen; en dat hij ambachtsonderwijs, gegeven door docenten die geene ambachtsslieden zijn, onmogelijk kan waardeeren.

Hebben de docenten meer bijzonderheden mede te deelen dan waartoe de avonduren gelegenheid geven, men opene gelegenheid tot het lezen van ambachtsgeschriften en geve desverkiezende daarin zijn licht ten beste.

Men bevordert op die wijze meer het belang der leerlingen, dan door hen voor te praten, wat men met behulp van schriften, anderen napraat.

De heer PLASSCHAERT heeft zich verder verdienstelijk gemaakt, en is de tolk van velen zijner collega's, door te wijzen op het verdere verkeerde aan de Normaalschool.

De bezitters der acte rechtlijnig teekenen behoeven thans geen kop te kunnen teekenen, veel minder een gipsbeeld. Niettemin geeft de acte vrijheid het handteekenen naar wandplaten te doceeren. Zulk eene regeling moet wederom ten nadeele van de leerlingen uitloopen, en doet totaal miskennen de denkbeelden, die bij de samenstelling der acte teekenen voor M. O. hebben voorgezeten.

Door het onderwijs der Rijksnormaalschool te volgen, heeft schrijver dezès de ervaring opgedaan, dat zij eene uitmuntende inrichting kan worden, zoo men niet blind is voor hare gebreken en aan openbare besprekingen een open oor verleent.

Men breke daarom zoo spoedig mogelijk met de tegenwoordige richting, lokke in de eerste plaats ontwikkelde aankomende ambachtslieden naar de school; met dezen zal men meer de algemeene welvaart bevorderen dan met de heertjes, voorzien van eene acte M2. plus de acte lager onderwijs handteekenen, zonder ambachtservaring.

Een 3jarig verblijf te Amsterdam met hare velerlei leermiddelen, moet op jeugdige ambachtslieden van 20—25 jaren uitstekend werken; de Normaalschool zal meer dan thans toonbeelden leveren, van 'tgeen een onderwijzer voor ambachtslieden moet zijn, en een der krachtigste middelen zijn om de ambachtsonverheid in Nederland te bevorderen.

Daarom verdient het behoud eener inrichting als de Normalschool ruim aanbeveling.

De kosten aan een verblijf te Amsterdam verbonden, geven veeltijds weinig bezwaar; met 1000 gulden in de 3 jaren kunnen die

worden bestreden ; de school heeft daarbij studiebeurzen voor hulpbehoevende leerlingen.

Tot zoover de nooden in zake opleiding van teekenonderwijzers om te vervolgen met eenige aantekeningen in zake het onderwijs in 't algemeen.

Het is een overal op te merken, en daarom weinig vreemd verschijnsel, dat onderwijs aan mingevoeden veelal lager gesalarieerd wordt dan onderwijs aan kinderen van meergeroeden.

Een gevolg er van is dat de meestbegaafde onderwijzers voor de mingevoeden, voor hen die juist de meeste behoefte hebben aan degelijke ervaren docenten, verloren gaan.

Om de goede krachten voor scholen ten behoeve van mingevoeden te behouden zal men op de salarissen moeten letten, opdat het verwisselen van docenten aan de scholen voor mingevoeden minder plaats heeft.

Weinige onderwijzers gevoelen zich thans opgewekt hunne beste levensjaren te wijden aan het onderwijs voor den ambachtsjongen, de behoeften dier jongens worden daardoor weinig begrepen, en het niet voorzien er in is de groote oorzaak, waarom van de bestaande scholen door ambachtlieden niet meer gebruik wordt gemaakt.

Geheel onjuist is het dan ook uit het bezoek der scholen de behoefte af te leiden. Maakt het onderwijs nog minder aangenaam en het leerlingental zal nog lager dalen.

Wil men handwerksnijverheid bevorderen, men ga dan niet voort de betrekkingen aan scholen voor ambachtlieden als bijbaantjes te beschouwen, maar bevordere voor den ambachtsstand een corps onderwijzers die hunne belangen behartigen, door de belangen der ambachtlieden te behartigen.

Ook hier behoort te heerschen goed onderwijs tegen goed geld.

Tot besluit iets over het handwerk matig onderwijs.

Wanneer men het ontstaan en de werking der ambachtsscholen in Nederland nagaat, dan moet men al met eene groote mate van vooringenomenheid behept zijn, om die inrichtingen als zeer nuttig te beschouwen.

De ambachtsstand stoort zich aan die inrichtingen weinig; ze worden hoofdzakelijk onderhouden door de gemeenten, somtijds met provinciale subsidiën en voor een klein gedeelte door bijdragen van liefdadigheid beoefenende, gegoede ingezetenen.

De gemeentelijke subsidiën zijn gewoonlijk uitgewonnen op de burgerscholen, waartoe de Wet op M. O. verplicht.

In plaatsen, waar de ambachtsscholen de burgerscholen vijandig gezind zijn, doen zij aan 't bevorderen der algemeen welvaart meer kwaad dan goed.

Zulks behoort anders te worden.

Wanneer de ambachtsscholen zich bepaalden tot hun oorspronkelijk doel, het geven van gelegenheid tot het leeren bewerken van hout, steen en metalen, zich verder bemoeiden met al datgene wat tot het eigenlijke ambachtsonderwijs behoort dan zijn ze nuttig, kunnen zelfs onmisbaar gemaakt worden.

Waar de ambachtsscholen vijandig gezind zijn jegens de burgerscholen, de bij de wet geregelde inrichtingen tot bevordering van den welvaart van de ambachtsstand, daar zijn ze schadelijk.

Over 't algemeen vormt men zich een verkeerd begrip van 'tgeen ambachtsscholen kunnen zijn.

Om er een ambacht te leeren, zouden het moeten zijn ambachtswerkplaatsen; daartoe zijn ze te klein en zullen dat ook wel blijven.

Hun recht van bestaan bestaat thans in die plaatsen, waar voor algemeen noodige kundigheden wordt gezorgd, in het geven van handwerkmatig onderwijs, onderwijs in het bewerken van hout, steen en metalen, waarbij men gevoegd heeft teekenonderwijs.

Als inrichtingen voor lager-, voortgezet lager- of middelbaar onderwijs staan ze bij die inrichtingen, welke bij de Rijks-wetten geregeld zijn, ten achter.

Hun kracht moet gezocht worden in het handwerkmatige en teekenonderwijs. Op dat gebied kunnen zij goede diensten bewijzen, misschien een handje helpen om eenig handwerkmatig onderwijs bij het lager- en middelbaar onderwijs in te voeren, waardoor aan veler behoefte kan worden voldaan, en hun nuttige werkring worden uitgebreid.

Waarom vragen velen, onderwijs in handwerken voor meisjes, en geen handwerkonderwijs voor jongens; zou handwerkonderwijs niet even goed voor jongens kunnen worden ingevoerd.

Geeft het onderwijs in de gymnastiek geen goed voorbeeld hoe het te regelen?

Men bestede niet alleen, omdat men 'taan de algemeene welvaart verplicht is, maar ook om de billijkheid jegens mingevoeden te betrachten, eenige gelden aan handwerkonderwijs voor jongens; en zal zich, bij eene goede regeling, verbazen over de resultaten.

Wanneer men de wet op M. O. uitvoert, in zake onderwijs aan hen, die van den arbeid hunner handwerken moeten leven, stelle men eenig geld voor ambachtsexamens beschikbaar; die examens zullen den weg wel wijzen, waarlangs men kan komen tot meerderen bloei der scholen.

Voor koophandel en fabieken heeft iedere gemeente van eenigen omvang, ingevolge koninklijke besluiten, een post op de jaarlijksche begrooting; kan zulks ook niet voor ambachtsnijverheid?

Wanneer eenmaal ook in Nederland gelijk elders de ambachts-examens zullen zijn geregeld, dan zal men zich verbazen over de genegenheid, die er bij aankomende ambachtslieden bestaat, voor goed geregeld onderwijs.

Thans behelpt de ambachtsman zich zoo goed en kwaad als 't kan.

Klagen doet de ambachtsstand nog niet, het self-help is scheuring en inslag bij de dagelijksche werkzaamheden; met het onderwijs is 't evenzoo. Voorziet de regeering niet in de behoefte, dan redt men zich, gelijk men zich redt bij gebrek aan voldoende gereedschap.

Aan de hoogere en lagere regeeringsleden alzo de schuld, wanneer de ambachtsstand in Nederland niet is wat hij kon zijn.

Klagen zal weinig baten, zoolang de gemeentebesturen, bekend met de plaatselijke behoeften, van wie goed geregeld onderwijs in dezen behoort uit te gaan, niet meer genegen zijn in ruime mate voor ambachtslieden beschikbaar te stellen, wat men aan meergegoeden gaarne geeft.

Art. 14 der wet op M. O. luidt :

In elke gemeente, waar de bevolking tien duizend zielen te boven gaat, wordt door het gemeentebestuur ten minste ééne burgerschool, dag- en avondschool, opgericht. Zij kan aan eene openbare lagere school verbonden worden.

Mocht de bevolking eener gemeente van boven tien duizend zielen zóó ver uiteen wonen, dat op bezoek eener burgerschool weinig te rekenen ware, of in de behoefte op andere wijze voorzien zijn, dan kan zoodanige gemeente door Ons van het voorschrift der eerste zinsnede van dit artikel vrijgesteld worden.

Blijkt het, dat door eene burgeravondschool in de behoefte eener gemeente voldoende wordt voorzien, dan kan van de verplichting tot het oprichten eener burgerdagschool door Ons,

doch telkens slechts voor een bepaald getal jaren, ontheffing worden verleend. In dit geval is het onderwijs der avondschool over een tweejarigen cursus verdeeld, en bepalen Wij, den gemeenteraad gehoord, welke der in het vorig artikel genoemde vakken het onderwijs zal omvatten.

De ervaring der laatste 25 jaren leert, dat de ontwerpers der wet op M. O. de behoeften van aankomende ambachtslieden, vrij juist hebben begrepen, doch dat het aan de uitvoering der wet heeft gefaald.

Laat dit schrijven voldoende zijn, om het verzuim jegens mijne standgenooten in een vierde eeuw gepleegd, in het helderste licht te stellen, en er toe te leiden dat men zeer spoedig zal beamen niet de behoefte eener nieuwe wet, maar de eenvoudige, eerlijke, degelijke uitvoering der Rijkswet op M. O.; zulks verwacht in 't belang der volkswelvaart,

EEN AMBACHTSMAN.

